

Деякі методичні підходи до розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної педагогічної освіти

Г. А. Дегтярьова*

Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти», м. Харків, Україна

*Corresponding author. E-mail: metukrlit@list.ru

Paper received 26.01.2016; Accepted for publication 15.02.2016.

Анотація. Висвітлено основні складові положень методології післядипломної педагогічної освіти; розглянуто методологію компетентнісного й андрагогічного підходів, їх змістове наповнення, суть основних принципів вищезазначених підходів, їх спрямованість на забезпечення системної діяльності в закладах ППО з розвитку ІК-компетентності педагогів як у курсовий, так і в міжкурсний періоди, створення умов для застосування набутих знань у галузі ІКТ у власній професійній діяльності, їхні можливості для оцінки й самооцінки власного рівня ІК-компетентності та подальшого її розвитку та для побудови концептуальної моделі розвитку цієї компетентності вчителів філологічних дисциплін в системі ППО.

Ключові слова: методологія, інформаційно-комунікаційна компетентність (ІК-компетентність), андрагогічний підхід, компетентнісний підхід, система післядипломної освіти (ППО).

Вступ. Одним з основних факторів, який нині активно формує навчання і виховання, є використання вчителями філологічних дисциплін у професійній діяльності інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що перебувають у постійному розвитку. Щоб не відставати від останніх досягнень у галузі ІКТ, сучасному педагогу потрібно постійно працювати над розвитком своєї ІК-компетентності. Система післядипломної педагогічної освіти (ППО) покликана відгукнутися на запити суспільства і створити умови для розвитку цієї компетентності. Це вимагає розгляду певних методологічних засад підвищення кваліфікації вчителів у галузі ІКТ, зокрема вчителів філологічних дисциплін.

Методологія, за філософським словником, – це «1) сукупність прийомів дослідження, які застосовуються у певній науці; 2) учіння про метод наукового пізнання і перетворення світу» [21]. Соціолого-педагогічний словник наводить таке тлумачення цієї дефініції: «Методологія (від грец. – спосіб пізнання і навчання, слово) – 1) наука про метод; 2) система найбільш загальних принципів, положень і методів, що становлять основу для певної науки; 3) сукупність прийомів дослідження, застосованих у певній науці» [19].

А. Зубко, відштовхуючись від вимог до системи безперервної післядипломної освіти, окреслених В. Олійником, визначив основні положення методології післядипломної освіти, виділивши її основні складові: а) «загально-концептуальний стан сучасної післядипломної освіти; б) її основні змістові характеристики; в) її управлінсько-організаційний аспект» [9], а К. Візетіу виокремила такі основні положення сучасної методології післядипломної педагогічної освіти: «пріоритетне місце в сучасних освітніх системах надається саме післядипломній освіті, яка забезпечує освіту людини впродовж усього життя; виступає провідним механізмом переорієнтації педагогів стосовно змісту, форм навчання, системи ціннісних орієнтацій, засобів комунікації тощо відповідно до змін у суспільстві; ... розробляє механізм поєднання власне системи післядипломної педагогічної освіти та самоосвіти педагогів» [3].

За твердженням П. Ланграна (P. Lengrand), «майбутнє освіти, якщо розглядати його в цілому, і її здатність до оновлення залежать від розвитку освіти дорослих» [24], тому важливо грамотно вибудувати систему післядипломної педагогічної освіти, яка би враховувала індивідуальні особливості навчання дорослих. Для цього розглянемо деякі підходи до підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що є найбільш ефективними для розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної педагогічної освіти.

Загальні методичні підходи до навчання в системі післядипломної педагогічної освіти висвітлено в працях: М. Ващенко, Л. Даниленко, А. Зубка, Н. Клокар, В. Краєвського, С. Крисюка, Ю. Олексіна, М. Романенка, Н. Протасової, Л. Сігаєвої, Т. Сущенко, П. Худоминського, Л. Шевчук, І. Якухна та ін.

Максимально повно, на нашу думку, дозволять урахувати суть і особливості структури цієї компетентності та вибудувати стратегічні лінії її розвитку в системі ППО як у курсовий, так і в міжкурсний періоди такі підходи: системний, синергетичний, андрагогічний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, диференційований, акмеологічний, соціокультурний та аксіологічний.

Мета статті – з'ясувати можливості андрагогічного і компетентнісного підходів як методологічної основи для створення концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти.

Розглянемо спочатку компетентнісний підхід, що є спробою світової спільноти привести у відповідність освіту і потреби ринку, стерти протиріччя між навчальною та професійною діяльністю [1; 5]. В. Луначек переконаний, що «у XXI столітті компетентнісний підхід є методологією, яка активно впливає на професійну підготовку у вищих навчальних закладах» [13]. Беззаперечним є й те, що компетентнісний підхід є ключовим у процесі модернізації всіх ланок освіти в Україні, зокрема і системи післядипломної педагогічної освіти, саме тому висвітлення його основних положень у контексті підвищення кваліфікації педагогів є актуальною

потребою часу.

Вагомий внесок у розроблення теоретико-методологічних положень упровадження компетентнісного підходу в систему освіти здійснили українські науковці Н. Бібік, Н. Глузман, М. Головань, Л. Карпова, В. Крижко, О. Локшина, В. Луговий, О. Овчарук, Т. Петухова, О. Пометун, С. Раков, О. Савченко, О. Спірін, Л. Хоружа, О. Яскевіч та інші, а також зарубіжні вчені В. Адольф, А. Алієва, В. Байденко, Ч. Велд (Ch. Velde), О. Запєваліна, Е. Зеєр, І. Зимня, Г. Ібрагімов, П. Каптерев, Г. Коджаспірова, А. Коджаспіров, В. Красвський, О. Лебедев, Л. Липська, В. Лунячек, А. Маркова, В. Маслов, А. Мехрабов, Дж. Равен, С. Рубінштейн, Л. Степашкіна, Ю. Татур, Н. Трішина, А. Хуторський, С. Шишов та інші.

Компетентнісний підхід – наукова концепція, що покладена в основу для визначення мети, змісту, методів та організації навчання, діагностики рівнів готовності й адекватності особистості до ефективної діяльності на відповідній посаді, або у конкретній професійно-фаховій сфері [14]. В. Химинець переконаний, що «компетентнісний підхід націлює людину на адекватні реакції в: сучасному суспільстві; інформаційному полі; орієнтаціях на ринку праці; подальшій освіті» [22], а Н. Бібік вважає, що перехід в освіті до компетентнісного підходу означає «переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі» [2].

Цей підхід, на думку Ю. Саркіяна [18], об'єднує проблему кваліфікації (формалізованих і систематично отриманих знань, умінь і навичок) і проблему професіоналізму – готовності працівника реалізовувати знання, уміння і навички в процесі професійної діяльності та передбачає формування здатності й готовності працівника до результативної діяльності на основі постійного оновлення своєї професійної підготовки. М. Головань [4], продовжуючи думку Ю. Саркіяна, наполягає на тому, що компетентнісний підхід у підготовці фахівців має відповідати запитам виробничої сфери, долати розрив між академічною підготовкою спеціалістів для всіх сфер суспільного виробництва та реальною виробничою діяльністю з її мінливими запитами, відсутніми типовими ситуаціями, схильністю до непередбачуваності.

У роботі закладів ППО з підвищення кваліфікації працівників освіти компетентнісний підхід набуває все більшого поширення як у теоретичній, так і у практичній площині в різних країнах світу та нашій державі [14] і, за твердженням Л. Ніколенко, «потребує трансформації змісту післядипломної педагогічної освіти, перетворення його з моделі, яка об'єктивно існує для «всіх» педагогів, на суб'єктивні надбання кожного педагога, що їх можна виміряти» [16]. У системі підвищення кваліфікації, котра є частиною ППО впровадження компетентнісного підходу дозволяє замінити підготовку педагога в системі усталеного знання, що виражалася формулою «освіта на все життя», на нову – «освіта через усе життя».

Особливо важливе значення у процесі реалізації компетентнісного підходу в системі ППО мають такі принципи: положення про життєтворчу спрямованість

компетентнісної освіти; про необхідність особистісної та діяльнісної спрямованості навчального процесу; принципи опори на попередній досвід діяльності, творчого осмислення соціального досвіду, спрямованості на результат [5].

Принцип життєтворчості полягає в самостійній побудові людиною власної життєвої стратегії, свідомому визначенні життєвих орієнтирів і способів самопізнання, саморозуміння, самореалізації, розв'язання життєвих проблем і суперечностей, об'єктивному співвідношенні власних прагнень і можливостей, формуванні життєвих принципів та пріоритетів на основі тих знань, досвіду, переконань та цінностей, які були набуті за роки навчання та професійної діяльності, усвідомлення результатів своєї життєдіяльності та відповідальності за них. Він виявляється в самостійній і свідомій побудові людиною власної життєвої стратегії на основі набутих знань, досвіду, переконань і цінностей та врахування об'єктивного співвідношенні власних прагнень і можливостей. Опертя на цей принцип дозволить учителю визначити необхідність формування й розвитку тих професійних компетентностей, наприклад, ІК-компетентності, які сприятимуть самореалізації й досягненню визначених ним життєвих орієнтирів.

Принцип особистісної спрямованості компетентнісної освіти базується на ставленні до того, хто навчається, як до суб'єкта, ціннісному сприйнятті кожної особистості, повазі до її самобутності. Його реалізація передбачає підтримку того, хто навчається, розвиток у нього механізмів саморозвитку, самозахисту, самовиховання, які необхідні для людського життя [6] і полягає в підтримці та розвитку природних задатків становлення його самобутності, формуванні здатності до соціальної та творчої самореалізації, зокрема і засобами ІКТ.

Принцип діяльнісної спрямованості навчального процесу всі дослідники вважають основою компетентнісно спрямованої освіти. Вони зазначають, що необхідною умовою набуття компетентностей є власна активна діяльність людини, причому кожна компетентність набувається під час відповідної діяльності. Це висуває певні вимоги до організації навчальної діяльності, при цьому потрібно, щоб вона не лише сприяла формуванню та розвитку компетентностей того, хто навчається, але й створювала умови для їх прояву та реалізації. Набути необхідний рівень ІК-компетентності людина зможе завдяки власній активній і продуктивній діяльності, спрямованій на отримання під час усвідомленої діяльності необхідних знань, умінь, навичок у галузі ІКТ.

Принцип опори на попередній досвід ґрунтується на положенні про те, що компетентності набуваються людиною не лише під час вивчення предметів, але й засобами неформальної освіти, внаслідок впливу соціального середовища тощо, а початковим елементом, із якого починається і на якому базується формування компетентності, С. Трубачева та О. Кравчук визнають мінімальний досвід діяльності або попередній етап сформованості компетентності [20]. Саме принцип опори на попередній досвід засвідчує, що чим багатший та різноманітніший досвід продуктивної діяльності має той, хто навчається, тим

ефективніше відбуватиметься процес набуття ним компетентностей [5], зокрема ІК-компетентності, яку має набути кожний активний член сучасного суспільства.

Принцип творчого осмислення соціального досвіду розглядає можливість побудови людиною власної життєвої стратегії в умовах постійних змін та усвідомлення власної відповідальності за своє майбутнє. Вважаємо, що цей принцип є визначальним для розробки концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти, оскільки ІК-компетентність потребує постійного усвідомленого вдосконалення та розвитку, на основі осмислення рівня володіння ІКТ та особистими потребами щодо набуття нових знань та вміння застосовувати ці знання у власній практичній діяльності, зокрема і при викладанні філологічних дисциплін.

Принцип спрямованості на результат лежить в основі успішності життєдіяльності особистості та передбачає розгляд результату освіти з погляду його затребуваності суспільством, забезпечення спроможності людини відповідати запитам суспільства, ринку праці, мати потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, тобто відповідність власного рівня ІК-компетентності та її потенціалу запитам суспільства, що дозволить ефективно розв'язувати професійні та особисті проблеми.

До усвідомлення необхідності постійного розширення власних знань, умінь і навичок, пояснює, що освіта потрібна не заради офіційного документа, а для того, щоб бути ефективним у професійній діяльності, стати успішним у житті, а також дозволяє реалізувати діяльнісний підхід під час формування й розвитку ІК-компетентності спонукає *принцип освіти для життя, успішної соціалізації в суспільстві та особистісного розвитку* на основі засвоєння тим, хто навчається, соціально значущих умінь (компетенцій).

Принцип оцінювання надає можливості тому, хто навчається, самому планувати свої освітні результати й удосконалювати їх у процесі постійної самооцінки. Саме можливість оцінки й самооцінки власного рівня ІК-компетентності стає відправною точкою для побудови індивідуальної траєкторії навчання з метою розширення набутих знань і вмінь у галузі ІКТ.

С. Іванова, аналізуючи сучасні підходи до навчання дорослих, виокремила такі основні принципи спрямованого на ефективний результат професійної діяльності компетентнісного підходу, які є важливими саме для розвитку ІК-компетентності, а саме: «поєднання інтелектуальної і наукової складових освіти; результативність навчання; мобілізування отриманих знань, вмінь, досвіду і способів поведінки в умовах конкретної ситуації, конкретної діяльності» [10]. Хочемо звернути увагу на те, що принцип мобілізування дозволяє скористатися набутою ІК-компетентністю в конкретній ситуації при здійсненні конкретної діяльності.

Таким чином, методологія компетентнісного підходу дозволить максимально повно врахувати його можливості для розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін та вибудувати концептуальну модель розвитку цієї компетентності в системі ППО.

Науковці стверджують, що ще одним із перспективних напрямів підвищення ефективності професійної перепідготовки фахівців в умовах післядипломної педагогічної освіти є *андрагогічний підхід*, оскільки він «лежить в основі технології навчання дорослих, у тому числі і вчителів, передбачає врахування як особливостей дорослих людей: володіння організаційним досвідом, здатністю самостійно обирати потрібну інформацію, умінням самоконтролю процесу навчання, так і особливостей їхньої навчальної діяльності: навчання дорослих відбувається у вигляді короткотривалих інтенсивних спалахів, спрямованих на досягнення миттєвої мети; намічена мета виступає у вигляді конкретної проблеми; відсутній інтерес до загальних принципів» [12].

Андрогогіка як самостійна наука своїм становленням завдячує дослідженням Дж. Адамса-Вебера, Т. Браже, П. Джарвіса, С. Змейова, Дж. Ноля, М. Ноулза, О. Орехова, Ф. Пеггелера, Л. Пуховського, Д. Савічевича, Б. Самоловчева, Р. Сміта, Т. Тен Хава, Л. Туроса, С. Щеннікова та ін. Значний внесок у її розвиток зробили й українські вчені С. Батишев, Л. Даниленко, Н. Дем'яненко, Т. Десятков, І. Зязюн, Н. Клокар, В. Ледньов, І. Лікарчук, Л. Лук'янова, В. Луговий, Н. Ничкало, О. Огієнко, В. Олійник, О. Пехота, Н. Протасова, В. Пуцова, С. Сисоєва, П. Сікорський, Т. Сорочан, Г. Філіпчук та ін.

Андрогогізація післядипломної освіти, як стверджує Н. Котельнікова, – це одна з сучасних міжнародних педагогічних ідей, які активно підтримуються ЮНЕСКО, Міжнародною організацією праці, Радою Європи, Організацією міжнародного співробітництва і розвитку, Європейською асоціацією педагогічної освіти тощо [11]. Саме андрогогічний підхід дозволяє виокремити ті методи неперервної освіти, які найбільшою мірою підвищують мотивацію навчання, забезпечують проблемно-рефлексивний характер, сприяють розвитку фахової майстерності освітян [17].

Як і А. Зубко, переконані, що «андрагогічний підхід має стати основою функціонування системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів» [9], оскільки він ґрунтується на знаннях про дорослу людину з урахуванням її вікових особливостей, освітніх інтересів і потреб, життєвого досвіду, здібностей і можливостей та дозволяє формувати свою особисту позицію педагогові через самоаналіз, самооцінку, самоорганізацію в подальшій професійній діяльності, усвідомлено прагнути до саморозвитку та професійного самовдосконалення.

Згідно з теорією С. Щеннікова під час організації навчання дорослих потрібно враховувати такі основні принципи навчання дорослих: *відкритості освітнього простору*, в основі якого лежить доступність освіти, котра може починатися з будь-якого рівня, на відстані, без відриву від основної діяльності та враховувати індивідуальні здібності тих, хто навчається; *синтезу трьох підходів до освіти*, а саме: андрогогічного, особистісно зорієнтованого, контекстного; *діяльності*, який базується на тому, що зміст навчальних матеріалів вибудовується навколо основних видів діяльності тих, хто навчається, на основі рефлексії отриманих результатів, при цьому ураховуються особливості їхньої професійної

діяльності; *безперервної підтримки* – забезпечує використання на всіх етапах навчання таких форм підтримки дорослих, як консультування, інформування, оновлення навчальних матеріалів; *професійної мотивації*, що створює можливість безперервного консультування й оновлення інформаційного забезпечення професійної діяльності, а також можливості кар'єрного росту засобами участі в навчанні [23].

Ми, як і переважна кількість науковців, вважаємо, що для побудови оптимальної роботи системи післядипломної освіти визначальними є вихідні положення андрагогіки, сформульовані С. Змейовим [7], зокрема *андрагогічні принципи*, які не заперечують дидактичних принципів педагогіки, і які, на нашу думку, сприяють створенню умов для розвитку такого виду загальнопедагогічних компетентностей педагога, як ІК-компетентність. Відповідно до цих принципів дорослій людині притаманна ведуча роль у процесі навчання:

1. *Принцип пріоритетності самостійного навчання*, коли організація самостійної діяльності стає основним видом навчальної роботи дорослих. Значну допомогу в цьому надає відкрита освіта, зокрема дистанційне навчання, яке не може ефективно функціонувати і розвиватися без сучасного інформаційного забезпечення закладів системи післядипломної педагогічної освіти. Саме підвищення кваліфікації шляхом дистанційного навчання потребує від педагогів певних знань і вмінь у галузі ІКТ.

2. *Принцип спільної діяльності всіх учасників освітнього процесу та їх взаємодії*, пов'язаний із плануванням, реалізацією й оцінюванням процесу навчання. Так, викладачі закладів ППО спільно зі слухачами можуть визначити актуальні для них теми, що потребують включення до освітніх програм курсів, зокрема тем, пов'язаних із удосконаленням ІК-компетентності, розробляти критерії оцінювання та самооцінювання цієї компетентності.

3. *Принцип використання наявного позитивного життєвого досвіду, практичних знань, вмінь, навичок того, хто навчається, та коригування досвіду і особистісних установок*, коли процес навчання будується з опорою на досвід дорослих. Завдяки цьому принципу ми можемо з'ясувати, що дає вчителю використання ІКТ, де, коли і як він застосував ці технології, а потім вмотивувати його до подальшого вдосконалення ІК-компетентності.

4. *Принцип індивідуалізації та диференціації навчання*, згідно з яким учасники освітнього процесу створюють індивідуальну програму навчання, що орієнтована на конкретні освітні цілі та враховує їхній досвід, рівень підготовки, психофізіологічні й когнітивні особливості. Цей принцип, у першу чергу, дозволяє викладачам закладів ППО враховувати професійний рівень і потреби кожного слухача, наприклад, їхні потреби, які стосуються отримання нових знань, вмінь і навичок щодо роботи з ІКТ та мережею Інтернет і використання їх можливостей у професійній діяльності.

5. *Принцип системності навчання* передбачає дотримання відповідності цілей і змісту навчання його формам, методам, засобам і оцінці результатів. Саме організація закладами ППО системної роботи з

розвитку ІК-компетентності педагогів як у курсовий, так і міжкурсний період є прикладом реалізації цього принципу.

6. *Принцип контекстності навчання* полягає у використанні контексту освітнього процесу як умови перетворення навчальних знань у професійні, його націленість на розв'язання професійних і соціальних проблем дорослої людини.

7. *Принцип актуалізації результатів навчання* передбачає негайне застосування набутих дорослими знань, вмінь, навичок та якостей на практиці. Дійсно, підвищення рівня ІК-компетентності під час навчання на курсах і спецкурсах тільки заради отримання свідоцтва не буде мати сенсу, якщо набуті нові знання, вміння, навички в галузі застосування ІКТ не будуть негайно затребувані й використані у професійній діяльності.

8. *Принцип елективності навчання* означає надання тому, хто навчається, певної свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця навчання та способів оцінювання його результатів. Він є важливим для створення умов для розвитку професійних компетентностей, у тому числі й ІК-компетентності педагогів.

9. *Принцип розвитку освітніх потреб*, відповідно до якого результати навчання оцінюються виявленням реального ступеня засвоєння матеріалу й визначенням того обсягу знань, без засвоєння якого неможливе досягнення поставленої мети. Саме відповідно до цього принципу результати навчання оцінюються виявленням реального рівня розвитку ІК-компетентності, без якого неможливе досягнення поставленої мети.

10. *Принцип усвідомленості навчання* ґрунтується на свідомому ставленні дорослого до освітнього процесу і спонукає до самомотивації, що є дуже важливим для розвитку ІК-компетентності педагогів.

11. *Принцип добровільності*, що вказує на індивідуальну позицію того, хто навчається, і залежить від його бажання вчитися та обмінюватися досвідом із колегами, зокрема з питань використання ІКТ у професійній діяльності.

На підставі узагальнення досвіду в галузі навчання дорослих і зроблених нами викладок, можемо дійти висновку, що під час розвитку ІК-компетентності в курсовий і міжкурсний період найбільш оптимальними шляхами реалізації андрагогічного підходу в системі післядипломної освіти, що відображає гуманістичну суть педагогічної діяльності, забезпечує активність педагога, його високу мотивацію, спрямованість на створення належних умов для постійної самоосвіти, самовдосконалення, розвитку дослідницьких здібностей, є побудова в закладах ППО навчального процесу на основі андрагогічних принципів, які дозволяють диференціювати й індивідуалізувати навчальний процес (тобто, як ми вже казали раніше, обов'язкове врахування рівня ІК-компетентності, на якому перебуває педагог, що дозволить вибудувати індивідуальний освітній маршрут розвитку цієї компетентності), спиратися в навчанні на професійний досвід педагогів, зокрема на використання ІКТ у професійній діяльності, організацію дистанційного

навчання для задоволення нагальних потреб учителів і створення комфортних умов навчання, побудову навчального процесу з урахуванням життєвої (професійної) потреби слухачів курсів, наприклад, організації навчання на тематичних курсах і спецкурсах із питання використання ІКТ у професійній діяльності, що дозволить спрямувати навчання на забезпечення освітніх і професійних запитів педагогічного працівника для його переходу на більш високий щабель професійного й особистісного

розвитку. Саме ці аспекти андрагогічного підходу та особливості його основних принципів необхідно враховувати при розробці концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної педагогічної освіти.

Висновки. Вперше розглянуто методологію андрагогічного і компетентнісного підходів, їхніх принципів у ракурсі їхніх можливостей для розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ППО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адольф В. А. Профессиональная компетентность современного учителя / В. Адольф. – Красноярск, 1998. – 310 с.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік. / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 47-52.
3. Везетіу К. В. Принципи функціонування системи післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / К. В. Везетіу. – Режим доступу: <https://docs.google.com/viewer/vspu.net.pdf> – Назва з титул. екрана.
4. Головань М. С. Компетентнісний підхід у процесі професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах / Микола Головань // Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця. Матеріали III міжвузівської науково-практичної конференції 5-6 грудня 2012 р. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – С. 21-23.
5. Дидактичні засади компетентнісного підходу в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://allhemi.blogspot.com/2014/06/blog-post_6169.html#more – Назва з титул. екрана.
6. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики : Науково-методичний посібник / За ред. І. Г. Єрмакова. – Запоріжжя: ХНРБЦ, 2006. – 640 с.
7. Змеев С. И. Андрагогика: основы теории, истории и технологии обучения взрослых / С. И. Змеев. – М. : ПЕР СЭ, 2007. – 272 с.
8. Зубко А. М. Методологічні основи розвитку та вдосконалення системи післядипломної педагогічної освіти в Україні / А. М. Зубко / Післядипломна освіта України: сучасність і перспективи розвитку : Наук.-метод. посібник. / За заг. ред. В. В. Олійника, Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2005. – С. 30-33.
9. Зубко А. М. Організація навчального процесу в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів : монографія / А. М. Зубко. – Херсон: Айлант, 2006. – 124 с.
10. Иванова С. М. Модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук / С. М. Иванова. / Вісник Житомирського державного університету. – Випуск 3 (69). – Педагогічні науки, 2013. – С. 171-179.
11. Котельнікова Н. М. Вплив світових тенденцій розвитку освіти на післядипломну педагогічну освіту в Китаї та Україні [Електронний ресурс] / Н. М. Котельнікова. – Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN23/13knmktu.pdf> – Назва з титул. екрана.
12. Кравчук Л. В. Реалізація андрагогічного підходу в системі післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / Л. В. Кравчук. – Режим доступу: <http://konferenciya.jimdo.com/3-BA-18-04/> – Назва з титул. екрана.
13. Лунячек В. Компетентнісний підхід як методологія професійної підготовки у вищій школі [Електронний ресурс] / Вадим Лунячек. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/4/01.pdf> – Назва з титул. екрана.
14. Маслов В. Концептуальні засади розробки орієнтовних стандартів змісту компетентності фахівців / Валентин Маслов // Освітологічний дискурс. – 2011. – № 2 (4). – С. 163-167.
15. Мехрабов А. О. Особенности применения компетентностной модели в образовании / А. О. Мехрабов // Научные труды Института проблем образования Азербайджана. – 2009. – Вып. 2. – С. 3-7.
16. Ніколенко Л. Т. Особистісно орієнтована освіта та шляхи її реалізації в системі підвищення кваліфікації / Л. Т. Ніколенко // Учебные записки. – 2005. – № 3. – С. 23-27.
17. Овадюк О. Аналіз андрагогічних підходів неперервного навчання дорослих у системі післядипломної педагогічної освіти / Олена Овадюк. – Андрагогічні засади післядипломної освіти : зб. матер. Всеукр. наук.-метод. інтернет-конфер., м. Кіровоград, 20-28.04.2015 р. / уклад. О. Е. Жосан. – Кіровоград: КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2015. – 405 с. – С. 82-86.
18. Саркисян Ю. В. Компетентностный подход как основа модернизации высшей школы России / Ю. В. Саркисян. // Труды Нижегородского государственного технического университета им. Р. Е. Алексеева. – 2010. – № 4. – С. 297-302.
19. Соціолого-педагогічний словник / За ред. В. В. Радула. – К. : ЕксОб, 2004. – 304 с.
20. Трубочева С. Досвід дослідної діяльності – основа формування предметних природознавчих компетентностей учнів / С. Трубочева, О. Кравчук // Біологія і хімія в школі. – 2006. – № 1. – С. 16-19.
21. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – 4-е изд. – М. : Политиздат, 1980. – 444 с.
22. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність у системі післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / В. В. Химинець. – Режим доступу : <http://www.zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/373-innovatsijna-osvitnja-dijalnist-u-sistemi-pisljadiplomnoyi-pedagogichnoyi-osviti>. – Назва з титул. екрана.
23. Щенников С. А. Открытое образование / Сергей Александрович Щенников. – М. : Наука, 2002. – 527 с.
24. Lengrand, P. Introduction à l'éducation permanente / P. Lengrand. – Paris, 1970.

REFERENCES

1. Adolf, V. A. The professional competence of a modern teacher / V. I. Adolf. – Krasnoyarsk, 1998. – 310 p.
2. Bibik, N. M. Competence approach: the reflexive analysis of application / N. M. Bibik. / Competence approach in modern education: international experience and Ukrainian prospects: library of educational policy / ed. by A. V. Ovcharuk. – K., «KIS», 2004. – P. 47-52.
3. Vezetiu, K. V. Principles of the system of Postgraduate

- Education [Electronic resource] / K. V. Vezetiu. – Access: <https://docs.google.com/viewer/vspu.net.pdf> – The name of the title. screen.
3. Golovan, M. S. Competence approach in the professional training of higher education / Mykola Golovan // Science as a way of a professional's professional competence development. Materials of the III-rd interuniversity scientific conference 5-6 December 2012 – Sumy : Edition, Makarenko SumDPU, 2012. – P. 21-23.
 4. Didactic principles of the competence approach in education [electronic resource]. – Access: http://allhemi.blogspot.com/2014/06/blog-ost_6169.html#more – The name of the title. screen.
 5. Life competence of a personality: from theory to practice: Methodical manual / Ed. I. G. Ermakova. – Zaporozhye : HNRBTS, 2006. – 640 p.
 6. Zmeev, S. I. Andragogy: Fundamentals of theory, history and technology for adults' learning / S. I. Zmeev. – Moscow : PER SE, 2007. – 272 p.
 7. Zubko, A. M. Methodological foundations of development and improvement of Postgraduate Education in Ukraine / A. M. Zubko / Postgraduate Education in Ukraine: Modernity and Prospects for Development: scientific-method. manual. / ed. by Vladimir Oleynik, L. I. Danilenko. – K. : Millennium, 2005. – P. 30-33.
 8. Zubko, A. M. The organization of educational process in teaching staff training: monograph / A. M. Zubko. – Kherson : Ailant, 2006. – 124 p.
 9. Ivanova, S. M. The model of information and communication expertise of researchers in the field of Education Sciences / S. M. Ivanova / The Bulletin of Zhytomyr State University. – Issue 3 (69). – Pedagogical Sciences, 2013. – P. 171-179.
 10. Kotelnikova, N. M. The impact of the global trends of education on the Postgraduate Education in China and Ukraine [electronic resource] / N. M. Kotelnikova. – Access : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN23/13knmktu.pdf> – Nazva of the title. screen.
 11. Kravchuk, L. The implementation of andragogical approach to the system of Postgraduate Education [electronic resource] / L. Kravchuk. – Access: -18-04/ – The name of the title. screen.
 12. Lunyachek, V. Competency approach as a methodology of training in higher education [electronic resource] / Vadim Lunyachek. – Access: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/4/01.pdf> – The name of the title. screen.
 13. Maslov, V. Conceptual bases of standards development of experts competence content / Valentine Maslov // Osvitoholichnyy discourse. – 2011. – № 2 (4). – WITH. 163-167.
 14. Mehrabov, A. O. The peculiarities of implementation of the competence model in education / A. O. Mehrabov // Papers of the Institute of Education of Azerbaijan. – 2009. – Vol. 2. – P. 3-7.
 15. Nikolenko, L. T. The personally oriented education and ways of its implementation within a system of Postgraduate Education / L. T. Nikolenko // Teaching note. – 2005. – № 3. – P. 23-27.
 16. Ovadyuk, O. The analysis of andragogical approaches of lifelong education within the system of Postgraduate Education / Elena Ovadyuk. – Andragogical principles of Postgraduate Education : Mater. All-Ukrainian. scientific-method. Internet conference, Kirovograd, 20-28.04.2015 g. / Josan. – Kirovograd : KZ «Vasyl Sukhomlynsky KOIPPO», 2015. – 405 p. – P. 82-86.
 17. Sarkisyan, V. The competence approach as a basis of the modernization of higher education in Russia / V. Sarkisyan. // Papers of the Nizhny Novgorod State Technical University. R. E. Alekseeva. – 2010. – № 4. – P. 297-302.
 18. Sociological and pedagogical Dictionary / Ed. by V. K. Radul. – K. : EksOb, 2004. – 304 p.
 19. Trubacheva, S. The experience of research activity – Basis of Natural substantive competencies of pupils / S. Trubacheva, O. Kravchuk // Biology and Chemistry at school. – 2006. – № 1. – P. 16-19.
 20. The philosophical dictionary / Ed. by I. T. Frolov. – 4th ed. – Moscow : Politizdat, 1980. – 444 p.
 21. Hymynets, V. V. The innovative educational activities in the system of Postgraduate Education [electronic resource] / V. V. Hymynets. – Access mode: <http://www.zakinppo.org.ua/> 2010-01-18-13-44-15/373-innovatsijna-osvitnja-dijalnist-u-sistemi-pisljadiplomnoyi-pedagogichnoyi-osviti. – The name of the title. screen.
 22. Shennikov, S. A. The Open Education / Sergey Shennikov. – Moscow : Nauka, 2002. – 527 p.
 23. Lengrand, P. Introduction à l'éducation permanente / P. Lengrand. – Paris, 1970.

Some methodological approaches development in the system of postgraduate education to the philological subjects teachers' information and communication competence

G.A. Degtyaryova

Annotation. The basic components of the provisions of postgraduate education methodology have been revealed; the methodology of competency and andragogical approaches, their substantive content, the essence of the basic principles of the above mentioned approaches, their focus on the system activity provision at postgraduate institutions of the teachers' IR-competence development including course, and intercourse periods, developing the conditions for the acquired ICT knowledge application and implementing it to the professional activity, teachers' ability to self-estimation of the IC competence and its further development, as well as to perform a conceptual model of the philological subjects teachers' competence development in the system of postgraduate education have been considered.

Keywords: *methodology, information-communication competence (IC competence), andragogical approach, competence approach, the system of postgraduate education (PGE).*

Некоторые методические подходы к развитию информационно-коммуникационной компетентности учителей филологических дисциплин в системе последипломного педагогического образования

Г. А. Дегтярева

Аннотация. Освещены основные составляющие положений методологии последипломного педагогического образования; рассмотрена методология компетентностного и андрагогического подходов, их содержательное наполнение, суть основных принципов вышеназванных подходов, их направленность на обеспечение системной деятельности в учреждениях ППО по развитию ИК-компетентности педагогов как в курсовой, так и в межкурсовой периоды, создание условий для применения приобретенных знаний в области ИКТ в собственной профессиональной деятельности, их возможности для оценки и самооценки собственного уровня ИК-компетентности и дальнейшего ее развития, а также для построения концептуальной модели развития этой компетентности учителей филологических дисциплин в системе ППО.

Ключевые слова: *методология, информационно-коммуникационная компетентность (ИК-компетентность), андрагогический подход, компетентностный подход, система последипломного образования (ППО).*